

ตราประทับ กับการประทับตรา

สุณีย์ ประสงค์บัณฑิต

นักวิชาการอิสระ ทำวิจัยเกี่ยวกับสังคมวัฒนธรรมจีน โดยทุนของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

ตราประทับนี้เป็นอีกสมาชิกหนึ่งในพิพิธภัณฑ์ธรรมศาสตร์เฉลิมพระเกียรติ ข้อมูลเบื้องต้นระบุว่า เป็นตราประทับทำจากงาช้าง กล่องเหลี่ยมเงิน บุด้วยผ้าไหม เมื่อพิจารณาจากรอยประทับพบว่าเป็นตัวอักษรจีนโบราณ (ซึ่งอาจโบราณจริงหรือถูกทำให้เป็นแบบโบราณก็ได้) แต่ก็มียืนยันได้ว่ามาจากจีน เพราะตัวอักษรจีนโบราณและตราประทับเช่นนี้ที่ญี่ปุ่นก็มีใช้วิธีอ่านตัวอักษรจีนในตราประทับนั้นไม่เหมือนกับการอ่านตำราทั่วไป เริ่มจากมุมบนขวาคือคำว่า หลิว (劉) เป็นแซ่ของเจ้าของตราประทับ คำต่อมาทางขวาล่างคือ อู่ (五) หมายถึง ห้า คำต่อมามุมบนซ้าย หมายถึง น้องสาว ในที่นี้ “อู่เม่ย” คือชื่อของเจ้าของตราประทับ ซึ่งน่าจะเป็นผู้หญิง คำสุดท้ายที่มุมซ้ายล่างคือ อั้น (印) หมายถึง ตราประทับ รวมกันแล้วก็อ่านได้ว่า ตราประทับของ หลิว อู่เม่ย

หากมองให้เกินเลยจากตราประทับอันนี้ไปสู่ตราประทับทั่วไป ผู้เขียนขอเริ่มต้นคำถามว่ามนุษย์สร้างตราประทับเช่นนี้ขึ้นมาทำไม? ตราประทับมีไว้ทำอะไร? ใครเป็นคนใช้ตราประทับเหล่านี้?

เมื่อค้นข้อมูลเกี่ยวกับตราประทับจะพบว่าส่วนใหญ่กล่าวถึงตราประทับของจีนที่มีมาแต่สมัยโบราณ ตราประทับของจีนมีพัฒนาการมาจากการแกะสลักตัวหนังสือบนกระดองเต่าและกระดูกสัตว์ในสมัยชาง (ประมาณ 4,500 ปีก่อน) จากหลักฐานทางโบราณคดี มีการใช้ตราประทับมาไม่น้อยกว่าสมัยจ้านกั๋ว (ปลายสมัยโจวประมาณ 2,500 ปีก่อน) ตราประทับมีทั้งที่ทำจากทอง เงิน ทองแดง เหล็ก หยก หิน กระดุก ไม้ กระเบื้อง กระจก และแก้วผลึก จีนโบราณใช้ตราประทับเป็นเครื่องแสดงถึงอำนาจทางการทหาร สำหรับลงนามแทนลายมือเพื่อ

แต่งตั้งหรือ

ถอดถอนขุนนาง ต่อมา กวีและนายทหารต่างก็ใช้เพื่อแสดงถึงตัวตนของตนเองในสังคมเหมือนลายเซ็นในปัจจุบัน

ในเอกสารจีนเล่าว่าในรัชสมัยหงอู่ปีที่ 10 ในแผ่นดินหมีงไท่จู่ฮงเต้ (ราชวงศ์หมีง ค.ศ. 1368-1644) ไทยได้แต่งตั้งทูตไปจีน พระเจ้าไท่จู่ให้สร้างตราประทับหนึ่งดวงให้กับไทย โดยมีข้อความว่า “ตราประทับแห่งพระเจ้ากรุงสยาม” (暹罗国王之印) ตราประทับที่จีนส่งให้ นั้นเรียกว่าตราโลโต (ตราพระราชลัญจกรมหาโลโต) บนตราประทับทำเป็นรูปอุฐหมอบ คำว่า “โลโต” ตรงกับภาษาจีนกลางว่า “ลั่วถั่ว” (駱駝) แปลว่า อุฐไทยนั้นได้ไปเจริญสัมพันธไมตรีกับจีนในฐานะมิตรสหาย แต่จีนเห็นว่าการมาทั้งนี้เพื่อมาถวายของบรรณาการเพื่อความเป็นประเทศราช จึงได้มอบตราอุฐซึ่งมีความหมายถึงประเทศราชให้

จากข้อมูลดังกล่าว จะเห็นได้ว่าตราประทับในสมัยโบราณเป็นสิ่งที่ผู้มีอำนาจใช้ในการประทับตราหรือมอบให้แก่ผู้ด้อยอำนาจกว่า ซึ่งนี่ก็ไม่ต่างจากการประทับตราทางสังคมในปัจจุบัน ที่ผู้มีอำนาจเหนือกว่าเป็นผู้ประทับตรา เช่น แพทย์ ตำรวจ ครูอาจารย์ ผู้พิพากษา นายทุน ฯลฯ ขณะที่ผู้ด้อยอำนาจเป็นผู้ถูกประทับตราให้เป็น นักโทษ คนบ้า เด็กสมาธิสั้น คนเป็นเอดส์ รักร่วมเพศ คนสลัม คนไร้บ้าน เด็กแวนซ์ เด็กสกอยซ์ ฯลฯ ผู้ที่ถูกประทับตรามักถูกเบียดขับไปสู่ชายขอบของสังคม และยากที่จะกลับเข้ามามีสถานภาพที่ดีในสังคมได้อีก

ยิ่งไปกว่านั้น สิ่งที่ปรากฏตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ก็คือการที่มนุษย์พยายามต่อสู้ช่วงชิงเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการเป็นผู้ประทับตรา แต่ยังไม่เคยมีการต่อสู้เพื่อทำลายอำนาจการประทับตราอย่างแท้จริงเลย

แหล่งข้อมูลอ้างอิง

- <http://www.phuketvegetarian.com/borad/data/9/0149-1.html>, เข้าถึงเมื่อ 24 กรกฎาคม 2555.
- <http://www.bloggang.com/viewdiary.php?id=mamiya&month=07-2007&date=22&group=1&gblog=24>, เข้าถึงเมื่อ 24 กรกฎาคม 2555.